

На вивченні знаходилося 50 зразків люпину білого різного еколого-географічного походження з 25 країн світу. Технологія вирощування – загальноприйнята для даної зони.

За врожайністю зерна вивчений матеріал розподілено на три групи: з низьким проявом ознаки – 16 зразків, з середнім – 17 зразків, з високим проявом ознаки – 17 зразків. Діапазон рівня врожайності зерна коливався в межах від 290 до 750 г/м². Урожайність стандартного

сортів Вересневий була на рівні 500 г/м². Максимальну врожайність зерна відмічено у зразків: UD0800438 (Німеччина) – 670 г/м², UD0800661 (Іспанія) – 650 г/м², UD0800693 (Україна) – 670 г/м², UD0800709 (Угорщина) – 730 г/м², UD0800920 (Іспанія) – 650 г/м², UD0801264 (Чехія) – 750 г/м², UD0801325 (Польща) – 660 г/м², які рекомендовано залучати в селекційну роботу при створенні високоврожайних сортів для південної частини Лісостепу України.

УДК 633.11:581.48:632.9

Сіроштан А.А., кандидат с.-г. наук, завідувач відділу насінництва та агротехнологій

Олефіренко Б.А., аспірант, заступник директора з фінансово-економічної та маркетингової діяльності

Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла НААН України

E-mail: mwheats@ukr.net

ПОКАЗНИКИ ТЕПЛОСТІЙКОСТІ В НАСІННЯ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ І ТВЕРДОЇ ЯРОЇ

Насіння пшениці ярої з високим рівнем теплостійкості забезпечує підвищення врожайності в засушливих умовах на 3,5 ц/га і більше та зниження норми висіву такого насіння на 15–20%. Існує пряма кореляція між урожайністю та показниками схожості насіння після гідротермотестування. Чим менше знижується схожість після термообробки, тим вищими є врожайні властивості насіння. Формування насіння з високою теплостійкістю значною мірою залежить від погодних умов, особливо в період від воскової стиглості до обмолоту.

Відсутність даних про теплостійкість насіння нових сортів пшениці ярої залежно від впливу гідротермічних і антропогенних чинників спонукала нас до проведення відповідних досліджень з метою прогнозування урожайних властивостей цих сортів.

У вирощеного насіння сортів пшениці ярої (10 сортів пшениці м'якої ярої і 6 твердої ярої), зібраного з урожаю 2021 року, визначали показники теплостійкості. Насіння досліджуваних сортів аналізували методом термотестування, з метою виявлення адаптивних властивостей після теплового впливу, а саме активності кильчення, енергії проростання та лабораторної схожості після прогрі-

вання. Показник теплостійкості визначали згідно з методикою В. Г Шахбазова. Насіння прогрівали на водяній бані за температури 60 °C упродовж 5 і 10 хв., а потім після 3–5-хвилинного охолодження у воді (t° = 12–15 °C) розкладали в ростильні і пророщували. Посівні якості визначали за загальноприйнятою методикою ДСТУ 4138-2002.

Енергія проростання насіння у сортів пшениці м'якої ярої в контролі без прогріву становила 95–99%, у пшениці твердої ярої – 90–97%. Після прогріву протягом 5 хв. у насіння пшениці м'якої енергія проростання була від 92 до 98%, пшениці твердої – 88–95%, а після прогріву протягом 10 хв. – 78–98% і 83–94% відповідно.

Лабораторна схожість насіння у сортів пшениці м'якої ярої без прогріву становила 97–99%, у пшениці твердої ярої – 91–99%. Після прогріву протягом 5 хв. у насіння пшениці м'якої схожість була на рівні 96–99%, пшениці твердої – 90–97%, а після прогріву протягом 10 хв. – 83–95% і 81–95% відповідно.

Вищу теплостійкість насіння, тобто менше зниження схожості після прогріву, виявлено у сортів пшениці м'якої ярої 'Дубравка', 'Оksamит миронівський' і 'МПП Дана', та у сортів пшениці твердої ярої 'Діана' і 'Магдалена'.

УДК 631.576.3:633.18(477.7)

Скоріков Д.А., магістр

Завадська О.В., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри технології зберігання, переробки та стандартизації продукції рослинництва,

Бондарєва Л.М., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри інтегрованого захисту та карантину рослин

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: zavadaska3@gmail.com

ЯКІСТЬ ЗЕРНА РИСУ РІЗНИХ СОРТІВ

Рис – одна із найпоширеніших культур у світовому рослинництві. За кількістю посівних площ він зрівнявся з посівами кукурудзи та пшениці. Щороку виробляють більше 600 млн.т. зерна цієї культури. Оцінка якості зерна рису сортів вітчизняної селекції, для оцінки придатності його до переробки та тривалого зберігання, є актуальним.

Для дослідів було відібрано зерно рису вітчизняних, поширених у виробництві сортів, вирощене в ДП ДГ «Інституту рису», який знаходиться в степовій зоні. Визначали якість зерна п'ятьох сортів, а саме: 'Україна-96' (контроль), 'Віконт', 'Маршал', 'Преміум', 'Пам'яті Гічкана'. Аналіз технологічних показників якості зерна рису про-

водили в науково-навчальній лабораторії кафедри технології зберігання, переробки та стандартизації продукції рослинництва ім. проф. Б. В. Лесика НУБіП України за загальноприйнятими методами.

Свіжозібране зерно рису всіх сортів відповідало вимогам діючого стандарту, однак перед закладанням на тривале зберігання потребувало досушування. За кількістю червоних та пожовклих зерен сорт 'Україна-96' (контроль) віднесли до 1 класу, а зерно інших досліджуваних сортів відповідало вимогам 2 класу.

За період вегетації найбільше білку накопичувалося у зерні сорту 'Преміум' – 8,2%, що на 0,3% більше, порівно з контролем, а крохмалю – в зерні сорту 'Маршал' – 72,9%. У результаті проведеного кореляційного аналізу виявлено суттєвий обернений зв'язок між вмістом білка та крохмалю у зерні рису ($r = -0,72$). За технологічними показниками, що характеризують

придатність зерна рису до переробки, та дегустаційною оцінкою каші виділилося зерно сортів 'Україна-96' (контроль) та 'Преміум'. Вихід крупи із зерна цих сортів становив 69,5 та 69,3% відповідно, цілого ядра – 91-92%, а дегустаційна оцінка каші становила 4,75 та 4,49 балів за 5-ти бальною шкалою.

У результаті проведеного кореляційного аналізу встановлено суттєвий прямий взаємозв'язок між склоподібністю зерен та виходом цілого ядра ($r = 0,77$), а також – між енергією проростання та схожістю зерна ($r = 0,87$).

Отже, на основі проведених досліджень, можна зробити висновок, що за комплексом досліджуваних якісних показників виділилося зерно сорту 'Україна-96', яке відповідало вимогам 1 класу, плівчастість становила 18%, склоподібність – 93%, вихід крупи – 69,5%, цілого ядра – 92% а дегустаційна оцінка каші – 4,75 балів за 5-ти бальною шкалою.

УДК 634.5 (477)

Скрипчук П.М., д.е.н., професор Національний університет водного господарства та природокористування
E-mail: petroskrypchuk@gmail.com

СЕЛЕКЦІЯ ТА ЕКОНОМІКА ВОЛОСЬКОГО ГОРІХА НА ПІВНОЧІ УКРАЇНИ

Україна має унікальний природно-ресурсний потенціал, який використовує неощадливо і не ефективно та вимагає його охорони в умовах зміни клімату, посилення антропогенного впливу й ринку земель сільськогосподарського призначення. Така проблема вирішується через соціо-еколого-економічне обґрунтування інноваційних проектів, наприклад, в органічному землекористуванні й налагодженні відповідної переробки сировини. У сфері агропромислового комплексу інноваціями в наш час є наукове обґрунтування збалансованого використання земельних ресурсів та, зокрема, особливостей географічного розташування ареалів вирощування садів із районуваних волоського горіха та фундука (або інших нішевих й високорентабельних культур).

В Україні існують різні ареали розповсюдження культури волоського горіха, зокрема вперше для всіх північних областей зареєстровано сорт волоського горіха «Сойка» (автори Скрипчук П. М. та Пакуш М. Є.). Для практичного ведення і розвитку горіхової галузі ними розроблені всі необхідні технологічні процеси горіхового бізнесу.

Важливим для об'єднаних територіальних громад є вірна організація територіально успішних й вірно започаткованих бізнесів, в тому числі, наприклад, організація вирощування горіхо-

вих культур. Вірний вибір та науково-практичне обґрунтування бізнесу зекономить на всіх етапах до 35% витрат, а часто є й ключовим інструментом запобігання банкрутства. Наприклад, врахування розміщення саду, схеми посадки, придатність земель, постійні витрати на забезпечення проектною врожайності, полив, запилення дерев, якість і кількість врожаю тощо. Інноваціями які пропонує Скрипчук П. М. є сад із районуваних волоських горіхів як прищепи (сорт «Сойка») так й низькорослої підщепи. Пропонуються культури: волоський горіх до 15 сортоформ, фундук до 18 сортоформ. Вартість закладки за 5 років складе біля 5 млн грн. На 5-й рік отримаємо прибутку через виробництво олії біля 1, 5 млн грн. На 6 рік – біля 1,7 млн грн. Окупність через виробництво тільки олії наступить на 6-7 рік ведення бізнесу. Через виробництво кондитерських виробів, харчових добавок тощо прибуток може збільшитись до 1.5- 2-х разів. Тоді на 5- 6-й рік за умови глибокої переробки можливо отримати до 3 млн грн. доходу. За умови використання міжряддя прибутки можуть зрости до 18%. За умови посіву медоносів та організації пасіки до 16%. Посів зернових у міжрядді у перші 2- 3 роки вирощування саду надасть можливість заробити з 10 га до 30 тис грн. (за умови оренди всієї техніки).